

Organik dehqonchilik qilinadigon yerlarda poliz ekinlarini yetishtirish

Marziya Jo'rayeva
Shohjaxon Xakimov
Ilmiy rahbar: I.Ismatullayev
AQXAI

Annotatsiya: Mazkur maqolada organik dehqonchilik sharoitida poliz ekinlarini yetishtirishning asosiy tamoyillari, agrotexnik talablari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Organik yerlarning tabiiy unumdorligini tiklash, o'g'itlashning ekologik manbalari, sug'orish tizimlari, kasallik va zararkunandalarga qarshi biologik kurash usullari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Shuningdek, organik polizchilikda hosil sifatini oshirish, tuproqning biologik faoliyatini kuchaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan tavsiyalar keltirilgan. Tadqiqot natijalari organik qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talab ortib borayotgan sharoitda poliz ekinlarini ekologik toza texnologiyalar asosida yetishtirishning dolzarbligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: organik dehqonchilik, poliz ekinlari, ekologik toza texnologiya, kompost, siderat o'g'itlar, biologik kurash, agrotexnika, tuproq unumdorligi, tomchilatib sug'orish, ekologik barqarorlik

Growing melons in organic farming

Marziya Jo'rayeva
Shokhjakhon Khakimov
Scientific supervisor: I.Ismatullayev
AIAA

Abstract: This article covers the basic principles, agrotechnical requirements and practical importance of growing melons in organic farming. Detailed information is provided on restoring the natural fertility of organic lands, ecological sources of fertilization, irrigation systems, and biological control methods against diseases and pests. Recommendations are also provided to improve crop quality, enhance soil biological activity, and ensure environmental sustainability in organic melon farming. The results of the study indicate the relevance of growing melons based on environmentally friendly technologies in the context of increasing demand for organic agricultural products.

Keywords: organic farming, melons, environmentally friendly technology, compost, siderate fertilizers, biological control, agrotechnics, soil fertility, drip irrigation, environmental sustainability

Organik dehqonchilik qilinadigan yerlarda poliz ekinlarini yetishtirish. Organik dehqonchilik - bu kimyoviy o'g'itlar, pestitsidlar va genetik o'zgartirilgan mahsulotlar qo'llanmasdan, tabiiy agroekotizimga tayanib amalga oshiriladigan yetishtirish tizimidir. So'nggi yillarda dunyo bo'yicha organik mahsulotlarga talabning ortishi poliz ekinlarini organik usulda yetishtirishga bo'lgan e'tiborni kuchaytirdi. Poliz ekinlari - tarvuz, qovun, bodring, qovoq, oshqovoq va boshqa sabzavotlar - ekologik toza sharoitda yetishtirilganda nafaqat yuqori sifatga ega bo'ladi, balki inson salomatligi uchun ham xavfsiz bo'ladi.

Organik yerlarda yetishtirishning asosiy talablari. Organik dehqonchilikka mo'ljallangan yerlar kamida 2-3 yil davomida kimyoviy vositalardan xoli holga keltirilgan bo'lishi kerak. Bu muddat tuproqning tabiiy muvozanatini tiklash, foydali mikroorganizmlar sonini ko'paytirish va yerning tabiiy unumdorligini oshirishga imkon beradi. Tuproq strukturasini yaxshilash maqsadida organik maydonlarda gumusga boy kompostlar, chirindi va yashil o'g'it sifatida ekiladigan siderat o'simliklar qo'llanadi.

Organik polizchilikda tuproq pH darajasi, aeratsiyasi, nam saqlash xususiyati va mexanik tarkibi muhim o'rin tutadi. Tarvuz, qovun va qovoqdosh ekinlar eng yaxshi natijani qumloq va qumoq tuproqlarda ko'rsatadi. Organik usulda tuproq haydalishi ortiqcha emas, chunki tuproqning tabiiy strukturasini buzish kutilmagan yo'qotishlarga olib keladi. Shuning uchun sayoz yumshatish va mulchalash asosiy agrotexnik usullar sifatida tanlanadi.

O'g'itlash va oziqlantirish tizimi. Organik dehqonchilikda mineral o'g'itlar taqiqlanadi, shu sababli barcha oziqlanish manbalari tabiiy bo'lishi shart. Poliz ekinlari tez o'suvchi va ko'p oziqa talab qiluvchi bo'lgani uchun quyidagi o'g'itlar keng qo'llanadi:

- Kompost - o'simlik qoldiqlari va chirindiga boy bo'lib, tuproqning fizik hamda kimyoviy xususiyatlarini yaxshilaydi.
- Go'ng - ayniqsa qoramol va qo'y go'ngi o'sish uchun zarur azot, fosfor va kaliy beradi.
- Siderat o'simliklar - suli, raps, lyupin, beda yoki sholi kabi o'simliklar yerga haydalib, tabiiy o'g'it vazifasini bajaradi.
- Kuli o'g'itlar - o'simlik kulida kaliy, kalsiy va mikroelementlar ko'p bo'ladi.

Organik poliz yetishtirishda o'g'itlash aniq me'yorlarga asoslanadi. Masalan, qovun va tarvuz uchun ekishdan oldin 25-30 t/ga kompost solish optimal hisoblanadi.

Kasallik va zararkunandalarga qarshi kurash. Kimyoviy pestitsidlardan foydalanish taqiqlangani uchun organik tizimda kurashning asosiy manbai - profilaktika. Foydali mikroorganizmlar, biologik vositalar va agrotexnik choralar bu jarayonning asosiy qismidir.

- Biologik preparatlar: trixoderma, bacillus subtilis, fitosporin singari mikrobiologik vositalar qo'llanadi.

- Agrotexnik usullar: ekin almashinuvi, toza urug' materiallari, tuproqni issiqlik bilan dezinfeksiya qilish, begona o'tlarni o'z vaqtida yo'qotish.

- O'simlik asosidagi vositalar: piyoz po'sti damlamasi, sarimsoq ekstrakti, achchiq qalampir eritmalari zararkunandalarga qarshi samarali.

Organik polizchilikda eng ko'p uchraydigan kasalliklar - unshudring, ildiz chirish, bakterial dog'lik va virusli kasalliklar hisoblanadi. Bularni oldini olish uchun maydonni to'g'ri shamollatish, sug'orish rejimini nazorat qilish va o'simliklarni mustahkamlovchi biostimulyatorlardan foydalanish muhim. Sug'orish va namlik boshqaruvi. Organik maydonlarda tomchilatib sug'orish eng maqbul tizim sanaladi. Bu usul suvni tejaydi, namlikni barqaror ushlab turadi va kasalliklar rivojlanishining oldini oladi. Issiq va quruq iqlimlarda qovun va tarvuz uchun 7-10 kunda, bodring va qovoq uchun esa 3-5 kunda sug'orish tavsiya etiladi. Mulchalash (somon, quruq barg, kompost bilan qoplash) tuproqning namligini saqlaydi, haroratini me'yorlashtiradi va begona o'tlarni kamaytiradi.

Hosil yig'ish va saqlash. Organik poliz ekinlari kimyoviy vositalar qo'llanmaganligi sababli tabiiy ravishda yetiladi va o'ziga xos ta'mga ega bo'ladi. Hosil yig'ish biroz ehtiyotkorlikni talab qiladi, chunki mevalar mo'rt va mexanik shikastga sezgir bo'ladi. Organik mahsulotlar uchun maxsus sertifikat talab qilinadi va yorliqlash jarayoni ham alohida standartlarga asoslanadi. Saqlash sharoitida harorat va namlik jiddiy nazorat qilinadi. Qovun va tarvuz 3-6°C, bodring va qovoq esa 8-12°C da yaxshi saqlanadi.

Xulosa

Organik dehqonchilikda poliz ekinlarini yetishtirish ekologik barqarorlikni ta'minlaydi, tuproq unumdorligini tiklaydi va iste'molchilar uchun xavfsiz mahsulot yetishtirishga imkon beradi. Bu tizim ko'p mehnat va puxta agrotexnikani talab qilsa-da, natijada yuqori sifatli, bozor qiymati baland organik poliz mahsulotlari yetishtiriladi. Organik tizimning kengayishi kelajakda sog'lom oziq-ovqat bozorini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ahmedov, B. "Qishloq xo'jaligi ekinlari agrotexnikasi." - Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2020.

2. Karimov, M., & Nazarov, A. "Organik dehqonchilik asoslari." - Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
3. Jo'raqulov, O. "Tuproqshunoslik va o'g'itlash tizimlari." - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Yusupov, K. "Qishloq xo'jaligida biologik himoya vositalari." - Buxoro: BGU nashriyoti, 2022.
5. Rasulov, D. "Poliz ekinlarining agrobiologik xususiyatlari." - Qarshi: QDU matbaasi, 2020.
6. Qodirov, E. "Organik qishloq xo'jaligi texnologiyalari." - Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2023.
7. FAO. "Organic Agriculture: Principles and Practices." FAO Publication Series, Rome, 2018.
8. IFOAM. "Organic Farming Standards and Certification Guidelines." IFOAM International, 2020.
9. Botirov, T. "Tuproq unumdorligini oshirishning biologik usullari." - Namangan: NamDU nashriyoti, 2021.
10. Xolmatov, R. "Sug'orish tizimlari va suv resurslaridan samarali foydalanish." - Toshkent: Fan, 2017.
11. To'xtashev B.B. "Organik dehqonchilik" Toshkent 2022.
12. I.Urazboyev, U.G'oziyev, Sh.Salomov "Organik dehqonchilik" Nukus 2023.